

LUDMIŁA PADEREWSKA

SPRAWOZDANIE Z BADAŃ SONDAŻOWYCH
PRZEPROWADZONYCH NA GRODZISKACH W BARCHOWIE, POW.
WĘGRÓW, I W GRODZISKU, POW. MIŃSK MAZOWIECKI
W 1965 ROKU

W ramach rozpoczętej w 1965 r. akcji badania grodzisk na Mazowszu, związanej z przygotowywanym przez Zakład Polskiego Atlasu Archeologicznego IKHM PAN katalogiem grodzisk Mazowsza, przeprowadzono badania sondażowe na grodziskach w Barchowie, pow. Węgrów, i w Grodzisku, pow. Mińsk Mazowiecki.

Barchów, pow. Węgrów. W dniach 24—31 VIII 1965 przeprowadzono badania na niewielkim pierścieniowatym grodzisku¹ położonym na tarasie na prawym brzegu rzeki Liwiec, bardzo blisko rzeki. Średnica całego grodziska około 75 m, średnica majdanu 14 m. Dawniej nie użytkowane, od trzech lat obsadzone jest sosnkami. Grodzisko przecięte jest przez wiejską drogę. Otaczający je szeroki, rozpełzły wał zniszczony jest również silnie przez okopy, doły na kartofle itp. W najmniej zniszczonych partiach grodziska założono trzy wykopy o łącznej powierzchni około 40 m².

Wykop I (2 × 6 m) — usytuowany w płn.-wschod. części grodziska po stronie wewnętrznej wału, ujawnił warstwy kulturowe zalegające wewnątrz grodziska i częściowo warstwy zsypane powstałe wskutek zniszczenia wału.

Wykop II (1,5 × 16 m) — przeciął wał i fosę w płd.-zachodniej części grodziska; w profilu widoczne są ślady spalonej konstrukcji drewnianej u spodu wału w postaci warstwy węgla drzewnych, przykrytej warstwami piasku tworzącymi płaszc wału; wysokość wału ok. 2 m; po stronie wewnętrznej rozsypisko wału, po stronie zewnętrznej fosa szerokości ok. 8 m, głębokości około 1,60 m. Pomiędzy wałem a fosą stwierdzono ślady równoległe biegnącej konstrukcji (ślady słupów pionowo wbitych).

Wykop III (1,5 × 2 m) — w partii środkowej grodziska odsłonił warstwę kulturową.

We wszystkich wykopach calej stanowi piasek o różnej konsystencji. Fragmenty ceramiki znalezione w czasie badań pozwalają datować grodzisko w Barchowie na wiek X—XI.

Grodzisk, pow. Mińsk Mazowiecki. Jest to duże grodzisko dwudzielne,

¹ T. Łuniewski, *Brzegi doliny rzeki Liwca*, „Pamiętnik Fizjograficzny”, t. 1: 1881, s. 459; M. Wawrzyniecki, *Poszukiwania archeologiczne w Królestwie Polskim w 1906 r.*, „Materiały Antropologiczno-Archeologiczne”, t. 10: 1908, s. 92—93.

² *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 2, Warszawa 1881, s. 838; J. Mikulski, *Grodzisko pod Mrozami*, Siedlce 1938.

położone na wzniesieniu morenowym. Od południowego wschodu otaczają je podmokłe łąki, z innych stron pola uprawne. Wymiary grodziska około 120×150 m, wysokość wałów nie przekracza 3 m. Obiekt ten jest bardzo silnie zniszczony wskutek wywożenia z wałów żwiru i piasku oraz długotrwałej uprawy zarówno stożka wewnętrznego, jak i pozostałej części grodziska. Badania sondażowe przeprowadzono w dniach 4—8 września 1965 r.

Wykonano pięć wykopów szerokości przeważnie 2 m, o ogólnej powierzchni ok. 60 m². Wykopy usytuowano w partiach najmniej zniszczonych, mimo to jednak nie wszędzie dało się uchwycić warstwę kulturową, która została zniwelowana w dużym stopniu przez orkę. W wykopach II i V warstwy kulturowej nie stwierdzono. Calec we wszystkich wykopach stanowi żwir, glina ze żwirem lub piasek.

Wykop I (2×8 m) — położony w części grodziska otaczającej stożek wewnętrzny od strony zachodniej. Na odcinku 3,5—4 m stwierdzono warstwę kulturową, która dalej zanika. Pod nią odsłonięto wydłużony zarys brunatnoczarnej ziemi (dł. 8 m, szer. 0,6—1 m, głęb. 0,25 m), w którego wypełnisku znaleziono przesłik gliniany, dość liczne fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej (XI w.), węgle drzewne i kości zwierzęce. Dla uchwycenia całego zarysu poszerzono wykop.

Wykop III (2×4 m) — usytuowany na stożku wewnętrznym grodziska, odsłonił warstwę kulturową na odcinku długości 3 m, dalej zanikającą. Znaleziono tu tylko jeden fragment ceramiki.

Wykop IV (1×9 m) — przeciął krawędź stożka wewnętrznego. Stwierdzono tu ślady umocnień obronnych (otaczających pierwotnie gródek wewnętrzny) w postaci spalanej konstrukcji drewnianej oraz bardzo wyraźnie uchwyconej w profilu fosy, szerokości ok. 5 m, głębokości do 1,75 m. Znaleziono tu kilka fragmentów ceramiki.

Materiał ceramiczny uzyskany w toku badań w połączeniu z materiałem znalezionym na powierzchni wykazuje dość jednolity charakter i pozwala na datowanie obiektu na XI wiek.

*Zakład Polskiego Atlasu Archeologicznego IHKM PAN
w Warszawie*

LUDMIŁA PADEREWSKA

REPORT ON TEST EXCAVATION OF EARTHWORKS AT BARCHÓW, DISTR. WĘGRÓW, AND AT GRODZISK, DISTR. MIŃSK MAZOWIECKI, IN 1965

In order to complete the catalogue of Masovian earthworks, the Centre of the Polish Archaeological Atlas conducted in 1965 test excavations of two earthworks in the province of Warsaw. A small, ring-like earthwork was investigated at Barchów, distr. Węgrów. The excavations revealed cultural layer inside the enclosure and traces of burned timber construction in the trench through the rampart. In addition, a moat surrounding the rampart on its southern side has come to light. Potsherds suggest a 10th—11th century date.

The earthwork at Grodzisk, distr. Mińsk Mazowiecki, was large and consisted of two parts. Unfortunately it has been heavily damaged by gravel digging and by farming. The excavations revealed cultural layer in both parts of the earthwork and remains of fortification which surrounded the internal mound. Numerous potsherds date the site to the 11th century.